

ULOGA VJERNIKA U ŽIVOTU ŽUPSKE ZAJEDNICE

Prije svog odlaska na ljetni odmor u Castelgandolfo, papa Pavao VI. je u nedjeljnom popodnevnom govoru 10. srpnja 1977., koji je na trgu sv. Petra slušalo oko 10 tisuća vjernika, naglasio da taj odmor mora imati dva posebna cilja: osobnu duhovnu sabranost i divljenje prirodi. O prvom je cilju kazao: *»Odmor od redovnoga radnog ritma nije puka besmislica, ni samo izvanjska zabava, nego može biti i pogodan čas za savjest, za formaciju vlastite osobnosti, za uspon k vrhovima duše, to jest, može biti — i mi svi to želimo — čas nutarnjeg premišljanja i, osobito, čas molitve, čas koje duhovne vježbe...«*

Mi nismo na godišnjem odmoru već na teološko-pastoralnom tečaju koji se održava s ciljem permanentnog obrazovanja svećenika. Ovaj bi Tečaj trebalo shvatiti kao vrijeme *»unutarnjeg premišljanja«* (kako je to rekao Papa), vrijeme procjene i odmjeravanja načina rada, uspjeha i eventualnih neuspjeha koji su iza nas, te iznalaženja novih putova i metoda za bolji pastoralni sutra, koji bez sumnje svi želimo. Ovo je, dakle, prigoda *»za savjest, za formaciju vlastite osobnosti, za uspon k vrhovima duše«*, kako bismo kao pastoralci imali što reći i dati vjericima-laicima.

Tema o kojoj govorim u stvari radi o *»apostolskoj djelatnosti Božjega naroda«*. Budući da apostolat laika *»proizlazi iz samog njihovog kršćanskog poziva«*, potrebno je najprije vidjeti kako je apostolska djelatnost laika u samim počecima Crkve *»bila samonikla i plodonosna«* (AA 1).

Neka svjedočanstva Sv. pisma NZ

Djela apostolska o počecima Crkve u Antiohiji vele: *»A oni koje bijaše raspršilo progonstvo što je izbilo zbog Stjepana stigoše do Fenicije, Cipra i Antiohije, ne propovijedajući nikome nauke osim Židovima. A među njima neki bijahu s Cipra i iz Cirene; ovi, kada dođoše u Antiohiju, počеше propovijedati i Grcima i navješćivati im kao Radosnu Vijest: Isus je Gospodin«* (Dj 11, 19—20).

Za nekog Židova u Efezu, po imenu Apolona, kaže se da je *»sa žarom u duši govorio i učio što se odnosilo na Isusa... On poče smjelo propovijedati u sinagogi«* (Dj 18, 25—26).

Pavao pri koncu poslanice Rimljanima (16, 1—16) poimence spominje 28 svojih suradnika i suradnica: Febu, Prisku i Akvilu, Epenata, Mariju, Andronika i Junija, Amplijata, Urbana i Stahija, Apela i Aristobulove ukućane, Herodiona i Narcisove ukućane, Trifenu i Trifozu, Persidu, Rufa i njegovu majku, Ansikrita, Flegonta, Hermu, Patroba, Herma, Filologa i Juliju, Nereja i njegovu sestru, te Olimpija i sve svete koji su s njima.

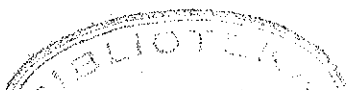
U poslanici Filipljanima Pavao spominje Evodiju i Sintihu naglašujući da su mu one »pomogle u propovijedanju Radosne vijesti skupa s Klementom i ostalim suradnicima kojih se imena nalaze u knjizi života« (Fil 4, 2—3). Sve to očito govori kako su laici bili prisni suradnici apostolima u širenju Evandjelja u počecima Crkve. Prilike onog vremena nužno su to tražile.

Stav Drugog vat. sabora

Drugi vat. sabor, govoreći o apostolatu laika, nadahnjiva se upravo na navedenim mjestima novozavjetnih spisa kad naglašava da i danas laici trebaju biti aktivni apostoli u Crkvi. To traže prilike i našega vremena, kao što su tražile i prilike u počecima Crkve. »Što više, ističe Koncil, današnje prilike iziskuju da njihov apostolat bude intenzivniji i prostraniji. Iz dana u dan rastući broj ljudi (preko 4 milijarde, a broj katolika iznosi 18% stanovništva, svaki peti čovjek je katolik), napredak znanosti i tehnike, uže međuljudske veze, ne samo da su u beskraj proširile prostore laičkog apostolata, koji su velikim dijelom samo njima otvoreni, nego je to proizvelo i nova pitanja koja traže i njihovu stručnu skrb i zanimanje. Taj apostolat postaje to urgentniji što je uvelike narasla autonomija mnogih područja ljudskog života . . . Povrh toga, u mnogim krajevima u kojima su svećenici vrlo rijetki ili su, kako se katkad događa, lišeni dužne slobode u svojoj službi, Crkva bi bez rada laika jedva mogla biti prisutna i djelovati« (AA 1). Zbog svega toga i danas je »svim kršćanima časno breme da porade kako bi božansku poruku spasa spoznali i primili svi ljudi posvuda na zemlji« (AA 3).

Kanonsko pravo gotovo se i ne bavi posebnije o apostolatu laika. Stoga Koncil u uvodu Dekreta o apostolatu laika naglašava: »Neka sve ovo služi kao norma u reviziji kanonskog prava« (AA 1).

Papa Pavao VI. je 4. veljače 1977. na prijemu u Vatikanu za suce najvišega crkvenog žnidbenog suda, rimske rote, rekao da će preuređenje crkvenog zakonika voditi računa o sudjelovanju svih vjernika na hijerarhijskom poretku Crkve, za koje se zanimao Koncil. Koncil je potvrdio da vjernici i njihovi biskupi na jednak način tvore zajedništvo Crkve, naglasio je Papa. Zatim je ukazao na jedinstvenost crkvenog prava koje ima udjela u sakramentalnoj naravi Crkve. Na taj način će novo crkveno pravo za razliku od postojećeg biti instrumenat pastoralnog djelovanja Crkve. Crkveno pravo nije vladajući elemenat u životu Crkve, ali je »neophodan elemenat u službi crkvenog zajedništva«, elemenat koji također pojedinim vjernicima ostavlja nužnu odgovornu slobodu. »Vjernici nisu puki podanici, nego su suradnici u hijerarhijskom poretku Crkve«, izjavio je Papa. To je u skladu s onim što Koncil kaže, naime da Crkva apostolat »vrši svim svojim udovima, premda na različite načine«. Inače se za »udo koje ne djeluje prema svojoj mjeri za rast tijela mora reći da nije od koristi ni Crkvi ni sebi« (AA 2).

Na svršetku kongresa pravnika, održanog u Rimu od 14. do 19. veljače 1977., Papa je primio u audijenciju sudionike, kojih je bilo oko 600 iz cijelog svijeta. U govoru im je istakao da *pravo u Crkvi nije zapreka nego zaštita pastoralu*. Ono dobiva svoje značenje kao *živo i djelotvorno pomoćno sredstvo za ispunjavanje poslanja koje je povjereno Crkvi*. Usmjerenje crkvenog prava na pastoral uključuje potrebu poznavanja *društvenih i kulturnih, prostornih i vremenskih uvjeta* u kojima ljudi žive.

Neodgovarajući uvjeti

O tim društvenim i kulturnim, vremenskim i prostornim uvjetima gotovo uvijek, posebno danas, ovisi formacija i apostolat vjernika, njihova uloga u Crkvi, navlastito u župskoj zajednici.

Nedavno su u Tübingenu objavljeni rezultati ispitivanja javnog mišljenja o pitanju: »Tko ima, prema vašem mišljenju, kod nas najveći utjecaj?!« Ispitivanje je provodio kroz 18 dana Institut Wickert. Rezultati ispitivanja, dobiveni od 2066 ispitanih iz 344 mjesta, glase: *samo 5% građana misli da u SR Njemačkoj Crkva ima najveći utjecaj*, 55% stanovnika najveći uspjeh pripisuju radničkim sindikatima, 39% državi, 34% strankama, 29% poduzećima, 21% bankama i 12% sredstvima priopćavanja.

Ovaj podatak donosim stoga da se vidi kako utjecaj Crkve jenjava i u zemljama gdje su vjerske zajednice čak i privilegirane. Ako je to tako tu, kakav bismo odgovor mogli očekivati kad bi se slučajno to pitanje postavilo u nas? Svakako, Koncil ima pravo kad kaže: »Mnogi ljudi (. . .) kao da se ravnaju jedino zahtjevima ekonomije; gotovo sav njihov osobni i društveni život prožet je ekonomizmom, . . .« (GS 63). Stoga posvuda, pa i kod nas, premda iz različitih razloga, postoji rubno kršćanstvo, a mnoge župske zajednice nisu više niti na rubu rubnog kršćanstva, što često ne želimo vidjeti.

Uznemirujuće pitanje

Nedavno je Papa u jednoj od generalnih audijencija govorio o širenju površne i konvencionalne religioznosti kojoj se katolici moraju oduprijeti životvornim i svjesnim kršćanstvom. Mnogi katolici »izbjegavaju uznemirujuća pitanja koja prava religioznost postavlja pred životom i svijetom«, rekao je Papa. Čini se da se to odnosi i na nas svećenike. Ovakav stav je udoban i praktičan način izbjegavanja zahtjevnih pitanja koja postavlja pred životom religija, kad se ona uzme ozbiljno i obvezatno. Iako postoji potreba pojedinaca za religijom, ipak religiozno ponašanje nije više prisutno. Postoji strah pred pravim vrijednostima, nastaje vakuum kojeg se ispunjava herezama i nadomjescima religije, čime se želi stvoriti ono što pripada njenoj vlastitosti. Danas postoji uočljiv nesklad između vrednova-

nja koje ima narod i tradicionalnog poretka vrednota. Ono što je nedavno rekao Papa francuskim biskupima: »Nekoć snažno učvršćena kršćanska tradicija sada je snažno uzdrmana silama unutar i izvan Crkve. Nevjera se jako širi i brojna mladež traži svoje mjesto izvan crkvenog života« — vrijedi i za nas. Temelj ove »krize morala« nije kršenje normi, već osporavanje vrijednosti samih normi. Uz to, danas je prisutna »velika napast postaviti se na stranu današnjeg ili sutrašnjeg pobjednika«, bez obzira tko je on i što nam donosi. Stoga mislim da prije pitanja uloge vjernika u životu župske zajednice, treba oštro, ozbiljno, najozbiljnije postaviti prethodno i za našu situaciju mnogo važnije pitanje: *Gdje su nam takvi vjernici koji su sposobni (teološki), spremni, odlučni i hrabri da u pravom kršćanskom zanosu, na pravi i odgovarajući način koji traži situacija sada i ovdje, odigraju svoju vjerničku ulogu u župskoj zajednici, da sučelice religioznoj krizi, započnu s novim inicijativama u oživljavanju vjere?*

Teološka sposobnost

Papa govori i o kulturno-teološkim uvjetima za formaciju i apostolat laika. Rekao bih da je jedno od osnovnih zala koje stvara preduvjete za rastakanje vjere i života po njoj upravo vjerski primitivizam i kršćanska nedorečenost.

U Beču je 1977. održano tradicionalno pastoralno zasjedanje u tjednu između Božića i Nove Godine. Sudjelovalo je preko 500 sudionika. Uvodni referat održao je isusovac prof. dr. Karl Rahner na temu »Teologija i duhovnost u pastoralu župe«. Poslanje Crkve ostvaruje se u vremenu i prostoru. Župa je prostorni oblik pojavnosti Crkve. Uvjet za župu je bliskost ljudi — zajedništvo. *Teologija ima svoje određeno mjesto u pastoralu župe i treba ga zadržati.* To ne znači da župnik mora biti profesionalni teolog, ali on nije niti mali trgovčić koji prodaje ono što se proizvodi u velikom poduzeću teologije, rekao je Rahner. Župnik naviješta, a naviještanje stoji pred profesionalnom teologijom. Župnik nije niti ritualist koji primjenjuje stvarnost koju daje Crkva. *Naprotiv, on mora stvoriti egzistencijalne uvjete za prihvaćanje te stvarnosti. To znači da on radi s današnjim ljudima, s ljudima koji imaju različita iskustva i određena pitanja.* Stoga pastoralac župe mora biti u kontaktu s teologijom, te i sam biti teolog. *Svećenik nije jedini pastoralac župe, i laici moraju biti pastoralci.* U vezi s njihovom duhovnošću Rahner je tumačio kako je prvi uvjet te duhovnosti *vlastitost vjere.* Vlastitost vjere je izvorno religiozno iskustvo iz kojega mora pastoralac živjeti i imati odvažnosti za vlastite vjerske odluke. Osim te vlastitosti u vjeri pastoralac mora imati odvažnosti za *bratsko zajedništvo.*

Htio bih ovdje upozoriti na jedan naš veliki propust, na jedan naš upravo ogromni promašaj, čije su posljedice kobne. Mi smo do sada (a to radimo i danas!) odgajali samo *duhovne individualce* na nutarnjoj osobnoj relaciji grijeh-milost. Istina, to je temelj, ali temelj od kojeg nismo išli

dalje u smislu zajedništva i evangelizacije. Tek stidljivo katkada progovorimo o svjedočenju, ali nikada nismo sustavno i organizirano pokušali stvarati evangelizatore. Tako smo ostavili otvoren prostor u našim katoličkim kućama, recimo, za Subotare, za Jerovine svjedoke... U našim župskim zajednicama mi nemamo takve suradnike...

Treba ih formirati

Mađarski teološki časopis »VIGILIA« donio je, prema izvještaju AKSA-e, članak o ogromnom značenju suvremenog teološkog obrazovanja laika. Sve ukazuje na to da je potrebno vratiti se na početke crkvenog života kada je teologija bila zajednička stvar »naroda Božjega«. Istom u srednjem vijeku oblikovala se monaška, a kasnije i sveučilišna teologija koja je u prvom redu služila za obrazovanje klerika. Na prijelazu u novo doba teologija nailazi na sve veće zanimanje kod laika. Sigurno će nam u tom smislu mnogo reći slijedeći podatak:

Katolički teološki fakultet na bečkom sveučilištu u prošloj godini dostigao je »rekord« brojem studenata. Ukupni broj iznosio je 1007, a od toga samo 127 svećeničkih kandidata, ostali su teolozi - laici. Godinu dana ranije započelo je studij teologije 139, a od toga 109 kao laici - teolozi. To je ujedno i ohrabrujući i porazan podatak.

Kod nas, čini se, još nema krize svećeničkih kandidata, ali će je u blizoj budućnosti sigurno biti, jer već sada imamo područja iz kojih već godinama nema svećeničkih kandidata. Imamo župskih zajednica u kojima vjerski, liturgijski, sakramentalni život stoji vrlo dobro, ali župnici, uza svu svoju revnost, ne uspijevaju za svećeništvo nikoga zagrijati. Stoga nam je i ter kako potrebno premišljanje, preispitivanje i razborita kritika življenje sadašnjosti.

Da bi se tim moglo pravilno služiti, neophodno je potrebno odgovarajuće redovno i trajno teološko obrazovanje, tim više što je teologija u posljednjem vremenu doživjela »revolucionarne promjene«. Ne radi se pri tom o »likvidiranju vjerskih načela« nego o njihovu obogaćenju, razvitku i točnijem shvaćanju na temelju novih vidova. Razumljivo je da vjernike zbunjuje kad umjesto »uobičajenog« čuju teološko »novo« (ali ne samo vjernike, već i visoke crkvene dostojanstvenike — Lefevre). Sučelice s ovim svećenicima ne smiju popustiti iskušenju da »ne uznemiruju vjernike«, nego im moraju pomoći da pročiste fatalističko, primitivističko, često djetinje shvaćanje vjere. Potrebno je dakle punije i odraslije shvaćanje, prema zahtjevu vremena. Kao preduvjet da se vjernici uključe u novu teologiju, svakako je potrebno da se sami svećenici s njom suoče, da se permanentno obrazuju. To je uvjet da predvidimo i ostvarimo novi pastoralni koncept specifičnog dušobrižništva po kome će uz župnika postojati osposobljeni laici - pastoralci koji će, po potrebi, preuzeti vjeronauk, brigu za bolesnike, rad s djecom i obiteljima. Mnoge biskupije i župske zajednice na Zapadu sve to već imaju.

Glavni akter svećenik

Glavni akter u ostvarenju novog koncepta dušobrižništva svakako mora biti svećenik.

Tema 31. svjetskog dana svećeničkog posvećenja glasila je »Svećenik u službi života«. U povodu toga zagrebački nadbiskup priopćio je u službenom vjesniku nadbiskupije svoje razmišljanje na gornju temu. On kaže da i svećenik može biti u službi smrti ako nije u službi života. Crkva živi u svijetu koji se sve više sekularizira. Postoji jasno razrađen plan ateizacije svijeta. Crkva ne može odustati od naviještanja Božjeg programa života. Na to svjedočenje posebno je pozvano svećenstvo po izuzetnoj službi. Ljudima može biti koristan samo svećenik koji je kao zaokružena ljudska i duhovna cjelina trajna novost za svijet. Međutim, kaže nadbiskup, neki se svećenici suobličuju sa svijetom i nisu nikakav Božji znak u njemu. Takvi su stvorili pojam »modernog svećenika«, ali to je zapravo sin ovoga svijeta. Među svim ozbiljnim ljudima, a vjernicima pogotovo, djeluje kao izgubljen čovjek, razlomak, duhovni plićak. Takav ne može ulijevati povjerenje, nije nikome zanimljiv i u nikome ne budi zanimanje za božansko.

Držim da treba upravo početi odatle. Neformiran teško može uspješno formirati, a bez evanđeoske formacije vjernici ne mogu odigrati gotovo nikakvu ulogu u životu župske zajednice. Treba početi od biti, od srži, od suštine. Samo se na tom temelju može graditi.

U zaista odličnom komentaru uskrsnog broja Glasa Kancila iz god. 1976., pod nazivom »Zabuna preduskrsnog Petra« stoji i ovo: »... Vazmena otajstvena promjena, a to znači umiranje, privremeni grobni muk i zatim praskozorje Uskrsa, mora se dogoditi u samom tijelu Crkve, u cijelom povijesnom otajstvenom Kristu. Crkva poput Isusa mora prihvatiti svoje poniženje i svoju smrt, da bi se u našoj povijesti događao Uskrs...«

Konkretno, u našoj osobnoj svećeničkoj povijesti mora se najprije događati Uskrs, ali kroz vlastitu smrt. Inače, mi ćemo, kako sam opširnije pisao u knjizi USPRAVNO DALJE, možda vrlo uspješno graditi CEMENTNU CRKVU s kojom i danas vrlo dobro stojimo. Poslije Drugog svjetskog rata nikle su i još uvijek niču katedrale, crkve, kapele, vjeronaučne dvorane i župski stanovi. Tu smo zaista angažirani i ne može se reći da sve to nije potrebno, jer moramo imati molitveni, meditacioni i religiozno-edukativni prostor. Ali, ako je to sve, onda treba reći da je to nekakav čudni krov bez temelja Crkve, te da se pod takvom zgradom moramo veoma loše osjećati.

Čini se da vrlo dobro stojimo s *prividnom Crkvom*. Pri tom mislim na vanjske manifestacije koje često nisu izraz našeg skladnog, milosnog života. I to nam je potrebno. Potrebne su cvjetnice, svečane procesije, kongresi, simpoziji, drugi religiozni skupovi i hodočašća. Sve je to po-

trebno kako bi se i danas vidjelo da smo tu i da s nama treba računati. Ali, ako je to jedini razlog, i ako, recimo, ta hodočašća više ne upriličujemo u neko od domaćih svetišta, već prelazimo granice i više drugih zemalja, i ako su ona gotovo izgubila molitveni i pokornički karakter, ako ona postaju obične ekskurzije, izleti ili studijska putovanja, i ako se možda svode na financijski profit organizatora..., onda je to samo privid koji više šteti nego koristi Otajstvenom Tijelu Kristovu. Kad naša Crkva počne živjeti isključivo od toga, od statistika koje ponajčešće nisu pouzdane, isključivo od javnih manifestacija i sračunatih napisa u vjerskom tisku, koji katkada samo znače glazuru na truleži, onda time sigurno mnogo ne govorimo svojoj okolini, onda to izmiče pravim motivima da se vjernici uključe u svetu vatru evangelizacije.

Jednom je apostolima bilo predbačeno da su »napunili Jeruzalem svojom naukom« (Dj 5, 28), ali su ipak svaki dan »u Hramu i po kućama neprestano navješćivali Isusa kao Mesiju« (Dj 5,42), iako su im zabranili »govoriti o Isusovu imenu« (Dj 5, 40). Ako tražimo uzrok te izvanredne hrabrosti i upornosti u evangelizaciji, koja se odvijala na pravi način, onda je to sigurno suuskrsnuće s Gospodinom nakon koga je svaki od njih mogao ponoviti: »Izveo si mi dušu iz podzemlja, na rubu groba ti si me oživio« (Ps 30, 4). To je preduvjet početka stvaranja prave Crkve, tj. organiziranje župske zajednice na evanđeoskim osnovama u živoj i korisnoj suradnji s vjernicima - laicima.

Kad su nam danas pastirske mreže gotovo prazne (a ako ima nešto u njima, onda su to ponajčešće nejestivi primjerci), krivnju bacamo na opću sekularizaciju, na militantni ateizam, materijalizaciju društva... Ipak, u osnovi svih tih neuspjeha stoji uglavnom jedno: kidamo savez s Gospodinom. Ako svoju pripadnost Crkvi shvaćamo kao članstvo u jednoj organizaciji koja ne traži osobnu transformaciju, već samo neku lojalnost prema statutima, onda se prisjetimo da je i na naš račun rečeno: »Uklonite od mene dreku svojih pjesama, neću da slušam zvuke vaših harfa« (Am 5, 23). Ovu misao o potrebi svećeničke, a preko nje vjerske transformacije, za pravilno odvijanje evangelizacije i katehizacije, zaključimo onim što je Papa nedavno rekao tridesetorici talijanskih biskupa prigodom njihova posjeta »ad limina«. Istakavši potrebu oživljavanja katoličkih udruženja i ustanova crkvenih središta kao »mjesto susreta, odgoja i rasta u kršćanskom osvješćivanju i vjeri«, pozvao je svećenike na »osobni primjer« i rekao: »Svetost njihova (svećeničkog) života prvo je i najučinkovitije sredstvo u dušobrižništvu«. To je, dakle, sredstvo i za uključivanje vjernika u evangelizaciju u župskim zajednicama.

U dokumentu »*Evangelii nuntiandi*« Papa također kaže: »Često se danas ponavlja da naše vrijeme žeda za vjerodostojnošću. Tvrdi se naročito o mladima da se oni zgražaju nad izvještačenošću i pretvaranjem te da nadasve traže potpunu istinu i jednostavnost. Ti 'znakovi vremena' moraju nas naći budne. Šutke ili u krik u ponavlja se uvijek jedno te isto pitanje: Vjerujete li vi doista što propovijedate? Živite li to što vjerujete? Propo-

vijedate li uistinu ono što živite? — *Svjedočanstvo života postalo je više nego ikada bitan preduvjet osnovne uspješnosti propovijedanja. Na toj kosini eto nas najednom odgovornih za napredak Evanđelja koje propovijedamo» (br. 76).*

Bez ovog osnovnog mogli bismo satima govoriti o učešću laika u poslanju Crkve, o osnovi laičkog apostolata, o apostolatu evangelizacije i posvećenja, o kršćanskom oživljavanju vremenitog reda, o karitativnoj djelatnosti, o crkvenim zajednicama, obitelji, omladini, socijalnoj sredini, o važnosti i mnogostrukosti pojedinačnog apostolata, o važnosti i mnogostrukosti udruženog oblika apostolata, o podršci klera laičkom apostolatu, o njihovoj uzajamnoj suradnji, o potrebi, načelima i dužnosti formiranja laika za apostolat, a čemu sve raspravlja Dekret o apostolatu laika kao i drugi koncilski i postkoncilski dokumenti. — Da, satima bismo mogli o svemu tome govoriti i na koncu zaključiti da je sve bilo gubljenje dragocjenog vremena.

Zaključne misli

Ako bi sve što je izneseno trebalo rezimirati i zaključiti, onda bismo mogli to učiniti ovako:

Da bi vjernici - laici mogli odigrati svoju vjerničku ulogu u župskim zajednicama, bilo kao individualci po osobnom svjedočenju, bilo kao evangelizatori, propagatori i katehisti, bilo kao članovi bazičnih skupina oblikovanih na temelju, recimo, Trećeg franjevačkog reda, na temelju župskih vijeća ili na temelju »skupina ad hoc« — trebalo bi izvršiti neke preduvjete, bez čijeg ostvarenja, bar tako mislim, nema apostolata uopće, a posebno nema — laičkog apostolata.

- Ti preduvjeti stoje: 1. u samim svećenicima - pastoralcima;
2. u konkretnoj zajednici;
3. u samim vjernicima.

Preduvjeti u samim svećenicima

Osnovno i prvo: mi svećenici moramo doživjeti svoju preobrazbu — suoskrsnuti s Gospodinom i tako se s njime suobličiti. Nakon toga sve će biti bolje: permanentna teološka naobrazba postat će naša preokupacija. Ali ne samo teološka: pratiti sva zbivanja u svijetu i u svojoj informiranosti biti na razini ostalih intelektualaca. Iz te preobrazbe izrast će tako potreban zanos i oduševljenje u našoj duhovnoj službi, zračiti iz nas i zahvaćati vjernike. Nenametljivost, skromnost i osjećaj mjere, brižljivost, zauzetnost i sposobnost u formiranju ne samo duhovnih individualaca, već zagrijanih i oduševljenih apostola čije će radno mjesto biti i ulica, i kuća, i obitelj, i škola... Pri tom, u dušobrižništvu primjenjivati i tradicionalne metode stoljećima iskušane, ali i nove me-

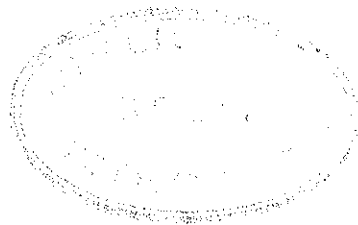
tode prilagođene izmjenjenim situacijama. »Uz to, kako reče nedavno Papa, najdragocjenije i najučinkovitije mogu biti metode maštovitosti, a ponekad i rizika, ali koje su plod domišljate ljubavi«. To se ne da naučiti — to iz ljubavi izrasta. Sasvim se posvetiti svojoj duhovno-svećeničko-pastoralnoj službi i nakon toga gotovo neće biti vremena za druge aktivnosti. Biti prijatelj, drug, brat, otac svakome čovjeku, a u isto vrijeme ostati autoritet vrijedan poštovanja koji se ne gradi prejeftinim podilaženjem i ustupcima i nevjeri i nekršćanstvu. Izbaciti iz rječnika, života i nastupa primitivističke manire i nametnuti se dostojanstvom i dobrotom, svojom vanjskom uglađenošću i čistoćom, a sve u jednostavnosti bot-tona koji uvijek oduševljava i zanosi. Ovakva svećenička osobnost nužno izaziva sudjelovanje i povjerenje svih slojeva vjernika u izgradnji župske zajednice, a i povjerenje ateista u izgradnji »pravednog, slobodnog i naprednog društva, u klimi mira i poštivanja«, kako reče Papa. Preko nas, upozorava Münchenski nadbiskup Ratzinger, »Crkva mora ponovno postati vjerodostojna«, a preduvjet za to jest da naši vjernici ponovno mogu vidjeti u nama »nešto važno i lijepo«.

Preduvjeti u konkretnoj zajednici

Svaka crkvena zajednica, pa i redovnička, mora nadasve i u prvom redu cijeniti, stimulirati i favorizirati duhovno-pastoralni rad i dati mu prednost pred svim drugim aktivnostima. Pavao VI. nedavno je potakao biskupe na veće napore u dušobrižništvu. On je istaknuo potrebu užeg kontakta biskupa sa svakim pojedinim svećenikom svoje dijeceze. Kao otac treba se svaki poglavar približiti svojim svećenicima i hrabriti ih u dušobrižničkom djelovanju. »Samo u onoj mjeri u kojoj uspijete okupiti oko sebe udruženi i solidarni kler, bit će zajamčena djelotvornost vašeg pastoralnog djelovanja«, rekao je Papa. Razumije se, to isto važi i za redovničke poglavare.

U tom smislu svakako treba usmjeravati »kadrovsku politiku« da bi odgovarajući ljudi došli na odgovarajuća mjesta, uzevši u obzir sposobnosti pojedinaca, njihovu spremu, aktivnost i dokazanost na tom polju.

Kako rekosmo, kod nas ima župskih zajednica u kojima vjerski život nije niti na rubu ruba rubnog kršćanstva. Ne ulazim sada u činbenike koji su utjecali na to porazno stanje. Kako onda možemo govoriti o ulozi vjernika u župskoj zajednici u kojoj istinskih vjernika gotovo i nema? To su misijska područja u doslovnom smislu. Misijski je rad međutim potreban i u krajevima gdje Crkva, iako je već utemeljena, nije dovoljno utvrđena, ili je slaba, ili je, štoviše, u stanju opadnja. Prema tome: i odgovarajući kadar, i sredstva, i molitveni, stambeni, edukativni prostor i tehnička pomagala treba u prvom redu tu osigurati. To pak mora biti briga cjelokupne zajednice koja će u bratskoj solidarnosti najprije zadovoljiti potrebe, a zatim se prihvatiti nadgradnje.

Preduvjeti u samim vjericima

Ukratko rečeno, ti su preduvjeti: u prvom redu osobna promjena i milosni život. Ne znači to da vjernici neće padati, nego da se nakon pada znaju odmah i dignuti po ozbiljno obavljenom sakramentu pomirenja. Potreban je i osjećaj zajedništva, kao i hrabrost da se u svakoj situaciji javno, otvoreno i ponosno živi svoja vjera, ali ne individualistički već evangelizatorski, apostolski, kako bi svoju ostalu braću kršćane izazvali uvjerljivom snagom svoje življene vjere.

Kršćani moraju naučiti živjeti u svijetu koji se više ne usmjeruje načelima kršćanstva. Oni se moraju realno pomiriti sa svojim statusom manjine. To ne znači da moraju prihvatiti sve što se danas cijeni. Oni moraju svoj stav i svoje osporavanje jasno zacrtati, bez arogancije, ali sa sigurnošću i nutarnjom suverenošću, što su znakovi uvjerenih kršćana.

Kad bismo ostvarili sve navedene preduvjete, zaista bismo dobili vjerski izgrađenih osoba koje bi se kao takve sponatno uključivale u mnogostruki život župske zajednice.

»Duh sve usavršuje, sam ni u čemu ne oskudijeva. Ne živi obnavljanjem sila, već je darovatelj života. Ne raste dodavanjem, od prve je potpun. U sebi prebiva, i nalazi se posvud. Izvor je posvećenja i razumsko je svjetlo što svakoj razumskoj moći osobno pruža stanovitu jasnoću za pronalaženje istine. Od naravi nedostupan, po dobroti se daje shvatiti. Sve ispunja svojom snagom. Priopćuje se samo dostojnima. Ne daje se istom mjerom, već svoje djelovanje dijeli razmjerno vjeri.

U biti je jednostavan, u čudesima raznolik. Svakom se daje čitav i posvuda je sav. Sebe podjeljuje, a da sam ništa ne trpi. Daje se u dio, i u sebi ostaje neokrnjen. Nalik je sunčanoj zraci koje dražest, uživatelju kao jedinome prisutna, obasjava zemlju i more i stapa se sa zrakom. Baštinici uživaju Duha koliko im narav podnosi, a ne koliko se on može dati.«

(Iz upravo izišle knjige: Bazilije Veliki, DUH SVETI, IX, 22)
